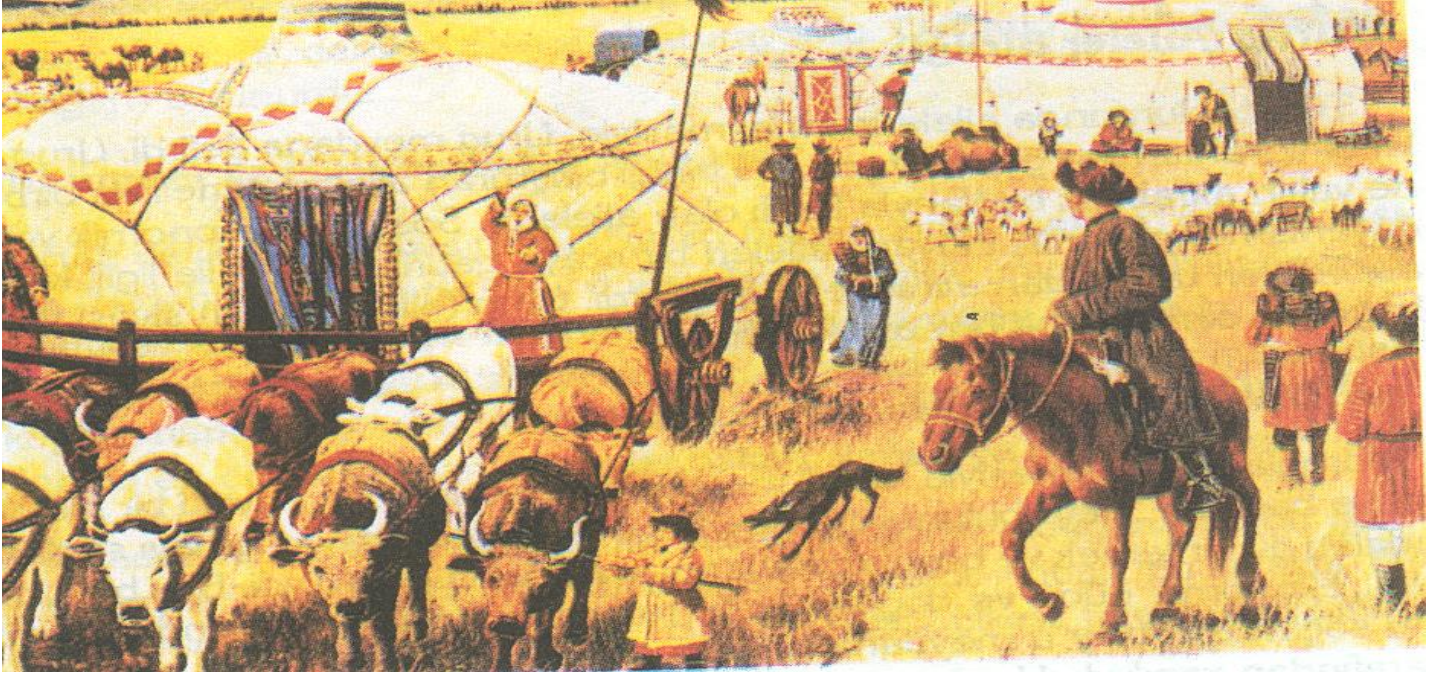

TÜRKLERİN İSLÂM'DAN ÖNCEKİ DİNİ İNANÇLARI

TÜRKLERİN İSLÂM'DAN ÖNCEKİ DİNİ İNANÇLARI

Günümüzde Finler ve Macarlarda , Moğollarda
varlığını devam ettirdiği söylenen din;

Şamanizm,

Türklerin İslâmdan önceki dini,

Bütün Türk boylarında kabul gören dindi,

*Bazılarına göre ise hiçbir zaman Türklerin milli
dini olmamıştır.*

Türklerin dini ve mitolojisini kısa da olsa Çin, İslâm
ve batı kaynaklarından öğreniyoruz.

TÜRKLERİN İSLÂM'DAN ÖNCEKİ DİNİ İNANÇLARI

- ✱ Türklerin, İslâmiyeti kabul etmeden önce inandıkları **tek yaratıcıya** ne ad veriliyordu?
- ✱ Şamanizmde dinî tören ve âyinleri idare eden din adamları hangi isimle anılır?
- ✱ Türkler'in İslâmiyeti kabulden önce birçok dine girmelerinin nedenleri üzerinde düşündünüz mü?
- ✱ Türklerin İslâm dinini kabul etmelerinde etkili olan sebepler nelerdir?

ESKİ TÜRKLERDE TANRI ANLAYIŞI

- ◆ Bizans Tarihçisi Theophylaktos ;

"Türkler, yerlerin ve göklerin yaratıcısı olan **tek bir tanrıya** inanıyor, O'na tapıyor ve O'nun için kurban kesiyorlardı." demektedir.

GÖK - TANRI

GÖK - TANRI

ESKİ TÜRKLERDE TANRI ANLAYIŞI

“ Hiçbir Őey yok iken, Tanrı “Karahana”ile uğsuz bucaksız su vardı. Ay’ın, güneş’in, yıldızların ve varlıkların baőlangıcı, insanların da atası olan Tanrı Karahan, kendisine benzeyen bir insan yarattı. Fakat bu insan Tanrı’nın sözünü dinlemediği için, lânetlendi. Tanrı onu kendi “ıőık” âleminde kovarak Erling adı ile yerin altına sürdü... Tanrı da kendisi için yarattığı göğün onyedinci katındaki nûr - ıőık âlemine çekildi.”

Yaratılış Destanı’ndan

ESKİ TÜRKLERDE TANRI ANLAYIŞI

Bu yüce Tanrı'nın Er - kişi'ye karşı hitabı şöyledir;

“Herşeyi biz yarattık! Ol!... dedik, cümlesi (tamamı) birden oldu.”

“Bizim eşimiz yoktur. Biz doğmadık ve ölmeyeceğiz de. Neye ol! dediysek o, oldu..”

“Ölümü tadacaksın ! Toprak olacaksın !

Yaratılış Destanı'ndan

ESKİ TÜRKLERDE TANRI ANLAYIŞI

Göktürk yazıtlarında geçen “ Gök Tanrı “, diğer bütün tanrıların üzerinde bulunan bir egemenliğe sahipti. Eski Türk dilinde, “Gök” kelimesi, Yüce - Ulu anlamlarına gelmektedir.

Böyle olunca da Türkler, “Gök Tanrı “ ifadesiyle Ulu Tanrı - Yüce tanrı demek istemişlerdir.

ESKİ TÜRKLERDE TANRI ANLAYIŞI

- ♦ Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar gibi Türk devletlerinin inanç sistemlerinin merkezinde GÖK TANRI inancı yer almaktadır

Gök Tanrı;

hayat veren, yaratan,
öldüren, hükmeden,
yardım eden,
cezalandıran ve
insanlara yol
gösteren milli bir
tanrı - ilâh olarak
kabul edilmiştir.

ESKİ TÜRKLERDE TANRI ANLAYIŞI

MÖ. 2.yy. Çin kaynakları,

- Hun Türklerinin Tek Tanrı fikrine inandıklarını, tanrılarına “ **Gök Tanrı** “ adını verdiklerini,
- Türklerin Güneş ve Ay’ı kutsal saydıklarını,
- Atalara saygıyı dinî bir görev saydıklarını,
- Yer - Su ismini verdikleri kötü ruhlara inandıklarını haber vermektedir.

ESKİ TÜRKLERDE TANRI ANLAYIŞI

Tek Tanrııcı inanışları yanında putperestlik izlerine rastlanmıştır. Çin kaynaklarına göre;

- ✴ Hunların "idol" ismi verilen altın heykel tanrıları,
- ✴ Göktürklerde keçeden yapılmış bir takım putları,
- ✴ Ural - Altay'larda "TÖZ", Yakutlarda "TANGORA", Moğollarda "ONGON" ismi verilen putları tesbit edilmiştir.
- ✴ Fakat asıl gerçek ...

ESKİ TÜRKLERDE TANRI ANLAYIŞI

- ◆ Eski Türkler'in kendi öz inançları, tek ilahlılığa dayanır.
- ◆ Tarihin hiçbir döneminde Türkler'in öz dininde birden çok Tanrı olmamıştır.
- ◆ Bugüne değin yapılan arkeolojik araştırmalar da bunu desteklemektedir. Eski Türkler'den kalan arkeolojik buluntularda ilâh yontularına ve putlara rastlanmamıştır.
- ◆ **Çin iddiaları; din değiştirip de başka dinlere geçen ve Eski Türkler'in milli dini olan Gök Tanrı dininden ayrılanlardan kalan put ve ilâh yontularından kaynaklanmaktadır.**
- ◆ Çünkü bu ürünler, Gök Tanrı dininin kapsamı dışında oluşturulmuş nesnelerdir. Putçulukta putların, temsil ettikleri varlıkların manevi gücü ile dolu olduklarına inanılır; ama, Eski Türkler'de manevi gücün biricik kaynağı Tanrı'dır. Eski Türkler, tüm evreni içeren tek ve ulu yaratıcı Gök Tanrı'nın yontusunu hiçbir zaman yapmamışlardır.

Şaman

ESKİ TÜRKLERDE ŞAMAN ANLAYIŞI

Şaman; tanrılar ve ruhlarla insanlar arasında aracılık yapma kudretine sahip olan kişidir. İnsan, aile ocağını koruyan ateş, Yer-su gibi iyi ruhlara bizzat kurban keser, dua edebilir. Fakat kötü ruhlara başvurmak tehlikelidir. Bunlar kızarsa hastalık gönderirler. O zaman bunların ne istediklerini bilmek ve ona göre davranmak lazımdır. Bunları ancak kudretini göklerden, atalarının ruhlarından alan şamanlar bilirler.

ESKİ TÜRKLERDE ŞAMAN ANLAYIŞI

- ♦ Şamanlık sanatı öğrenmekle elde edilmez.
- o Şaman olmak için belli başlı bir Őamanın neslinden gelmek gerekir.
- o Ata ruhu / ölmüş olan Őamanın ruhu kendi soyundan birine musallat olur, onu Şaman olmaya zorlar.
- o Őamanlığı kabul etmeyen deli olur.
- o İnönü, Abdulkadir, "Şamanizm" kitabından alınmıştır.

Bir Hakas kamı ayin yaparken.

ESKİ TÜRKLERDE TÖRENLER & İBADETLER

❖ Belirli zamanlarda yapılan kutlamalar ilkbahar ve sonbahar törenleridir.

❖ Evlenme, doğum ve ölüm zamanlarında da törenler yapılırdı.

❖ Evlenme genellikle “kaçırma” yolu ile yapılırdı.

❖ Doğum esnasında kadın ızdırap çekerse “albastı-alkarası” ismi verilen fena ruhun etkili olduğuna inanırlardı.

❖ “Tin” adını verdikleri can / ruhun insan bedeninden ayrıldığı zaman ölümün gerçekleşeceğine inanırlardı

ESKİ TÜRKLERDE TÖRENLER & İBADETLER

Ölülerini büyük bir törenle toprağa gömerlerdi,
Ölünün yanına atı ve kullandığı bütün eşyası da konurdu.

Eşyaları ile beraber yakılan ve külleri gömülenler de olurdu. (?)

Ölülerin ağaç dallarına asıldığı da görülmüştür.

Törenlerde kurban önemli yer tutmaktadır. Her törende kanlı veya kansız bir kurbanın bulunması gerekirdi. (Süt, yağ, darı, para, at, koyun, sığır)

TÜRKLERİN ESKİ İNANIŞLARI İLE İSLÂMİYET ARASINDAKİ BENZERLİKLER

1. Gök - Tanrı inancıyla, İslâm dinindeki Allah inancı arasındaki benzerlikler,
2. İslâm dinindeki cennet ve cehennem kavramlarına benzer inançlara sahip olmaları,
3. Öbür dünyada ikinci bir hayatın varlığına, burada iyilik ve kötülüğün karşılığının verileceğine inanırlardı. Ölümü ruhun bedenden ayrılması olarak görürler, cenazelerini kefenleyerek defnederler ve ölüleri için değer verdikleri hayvanlardan kurban keserlerdi.
4. Türklerdeki eski ozan-kam-şamanların, İslâm evliya ve dervişleriyle benzerlik göstermesi,
5. Türk mitolojisinde kişi oğlu, üç önemli varlıktan biri iken, İslâmiyette insan, Allah'ın yarattığı en önemli varlıktır.

TÜRKLERİN ESKİ İNANIŞLARI İLE İSLÂMİYET ARASINDAKİ BENZERLİKLER

6. Toplumun yaşamını etkileyen savaş ve cenk gelenekleri ile İslâmiyetin cihat anlayışı arasındaki idealizmdeki benzerlikler,

7. Adak ve kurban törenleri

8. Sadaka ve zekât buyrukları ile "yalıncak körsen donat gıl" yani, Türk töresindeki doyurma donatma töresi aynı kavramlardır.

9. Altay efsanelerine göre, insanın aslı topraktan ya da balçıktan yaratılmıştır.

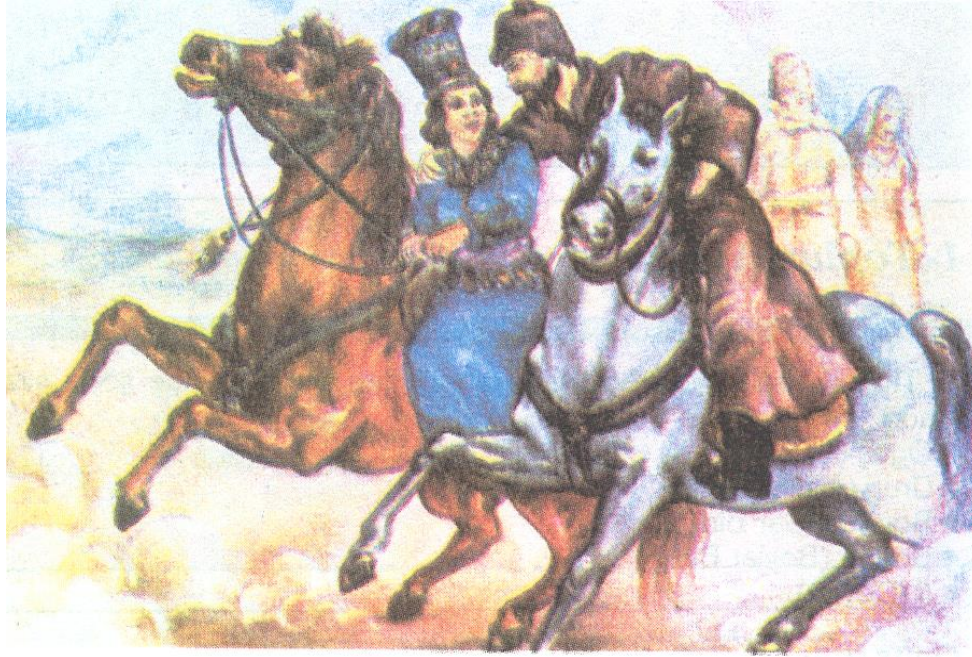
10. Müslümanlıkta "Biz Allah'tanız; yine dönüşümüz O'na olacaktır" denilirken, Altay efsanelerindeki "Tanrının buyruğu ile insanoğlu kurtuldu. Gitti Tanrı yanına orada uslu durdu." sözleri arasında bir yakınlık görülür. Nitekim Hacı Bektaş-ı Veli " Hak ile yektaş idim ben" diyor.

İslâmiyet'in Türk Milli Varlığındaki Önemli Rolü

- İslâmiyetin kabulü, Türklere yeni bir ruh ve kuvvet vermiş ve Asya steplerinden Avrupa içlerine kadar uzanan sahalarda büyük ve uzun ömürlü devletlerin kurulmasında başlıca etken olmuştur.
- Türkler millî varlıklarını devam ettirmişlerdir. İslâm dinin kabul etmiş olan Türk boylarından hiçbirisi, diğer dinleri kabul edenler gibi varlıklarını kaybetmemişlerdir.

Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi

Eski İnanışlardan Günümüze Kalanlardan Örnekler

Eski Türklerde nişan töreni at üzerinde yapılır. Kız atını sürerken, o kızla evlenmek isteyen delikanlılar arkasından at sürerler ve yetişen, o kızla nişanlanırdı.

Eski İnanışlardan Günümüze Kalanlardan Örnekler

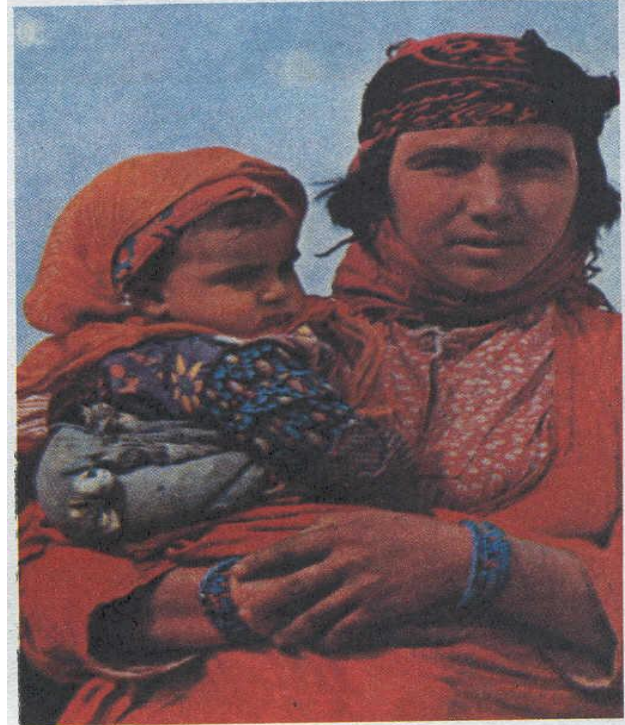
•Yuğ töreni, cenaze törenlerinde acılar, vücuda acı verilerek dile getirilirdi. Yas törenlerinde ağlayıcılar bulundurulur, "ölü aşı" denilen ziyafetler verilirdi.

- Nazarlık,
- Evlilik, gençlerin evlenme istekleri,
- Doğum öncesi adetler,.....

Eski İnanışlardan Günümüze Kalanlardan Örnekler

ÜZERLİK
Doğu Bayazıt

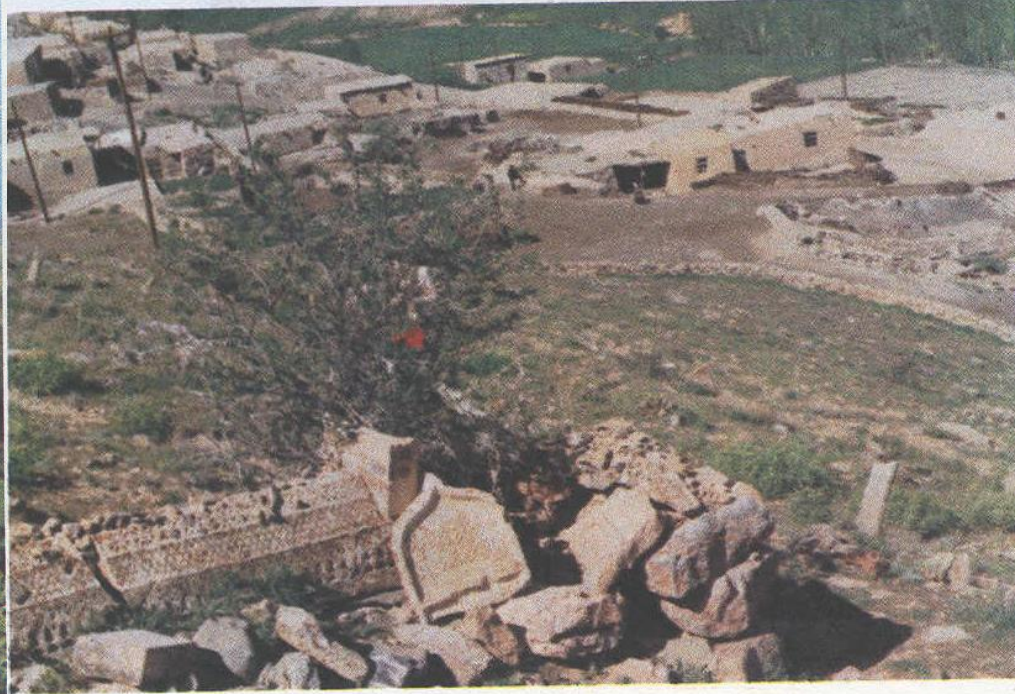

NAZARLIK
Malazgirt

Eski İnanışlardan Günümüze Kalanlardan Örnekler

KURTBAŞLI SİHRİ KEMER
Uludere

BEZ BAĞLANAN GÜL AĞACI
VE
TATAR HAN BEY ZİYARETİ
Zeve - Van

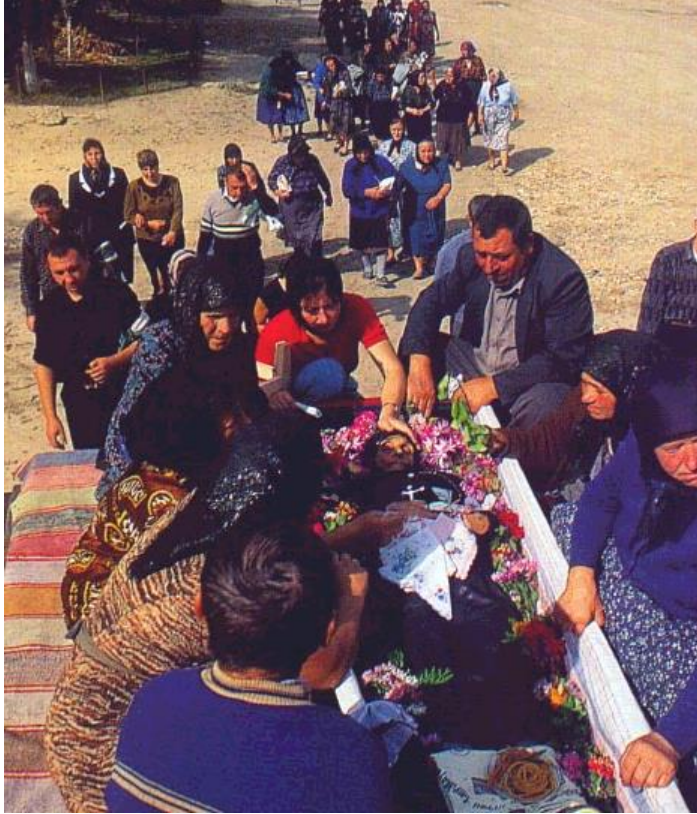
Eski İnanışlardan Günümüze Kalanlardan Örnekler

- ◆ Şamanizme inanlar özellikle dağ doruklarında ya da geçitlerinde taşları üst üste yığarak kutsal alanlar oluşturur. Her gelip geçenin yığına bir taş koyması yada bez bağlayarak ruhlara sunuda bulunması gerekir

Eski İnanışlardan Günümüze Kalanlardan Örnekler

- ♦ Gagauzlar ölüleri üç gün boyunca evlerinde bekletiyorlar. Bu süre içinde akrabalar ve komşular ölüyü ziyaret ediyorlar. Cenaze son gün evden bahçeye çıkarılıyor . Ölen kadın ise eve gelin olarak geldiğinde getirdiği çeyizi, yorganı, döşeği de onunla birlikte evden çıkarılıyor ve burada Şamanlık etkileri taşıyan kısa bir ayin yapılıyor.
- ♦ Benzer törenler gelenek olarak Anadolu'da yer yer yaşatılmaktadır.

Eski İnanışlardan Günümüze Kalanlardan Örnekler

NIYET TAŞI
Hizan Bitlis

Eski İnanışlardan Günümüze Kalanlardan Örnekler

KALE YATIRI VE NİYET AĞACI
Hizan Bitlis